

PÄÄKIRJOITUS: KURKISTUS SUOMENOPPIJOIDEN KOKEMUKSIIN

Tämä Puhe ja kieli -lehden teemanumero on omistettu monikielisyydelle ja uuden kielen oppimiselle. Luokkahuoneen toisinaan varsin kapeaksi osoittautuvasta maailmasta siirrytään vuorovaikutuksen, ihmiskohtaamisten ja avointen oppimismahdollisuuksien äärelle. Tässä numerossa annetaan ääni kielenoppijalle ja opettaja pysyy hiljaa taka-alalla. Raportoitavien tutkimusten aineistoina on käytetty oppijoiden haastatteluja, oppimispäiväkirjoja, itsereflektioita sekä opettajien havaintopäiväkirjoja.

Varsinkin opinpolun alkupäässä kielenoppija kokee uuden kielen ymmärtämisen vaikeaksi. Saara Laakso pureutuu artikkelissaan oppijoiden kokemuksiin ymmärtämisen vaikeuksiin työmuistin rajallisuuden kautta. Työmuisti on vankasti mukana puheen prosessoinnissa, mutta alkuvaiheen oppijalle prosessointi on hidasta: puhevirta koetaan liian nopeaksi ja se sisältää paljon uusia sanoja. Vaikka oppitunnilla ymmärtäminen ei tuottaisikaan suuria vaikeuksia, luokan oven takana on vastassa eri maailma ja erilainen kieli. Laakso käyttää aineistonaan kuuntelutehtäväsuorituksia sekä niiden jälkeen tehtyjä *stimulated recall* -haastatteluja, joissa käydään läpi oppilaan ajatuksia ja kokemuksia tehtävän aikana. Työmuistin rajallisuuden takia ymmärtäminen rakentuu yksittäisten sanojen ja idiomien fragmenteista, jotka yhdistellään luovasti oman maailmantiedon varassa. Työmuistin kapasiteetti ei riitä pitämään kaikkea kielenainesta hallussa, ja siksi on turvaututtava muihin ymmärtämisstrategioihin.

Myös Niina Liljan artikkelissa osoitetaan, että suomenoppija kohtaa erilaisia kielimaailmoja ympäristössään, eikä yhdellä ja samalla kielirekisterillä selviä kaikkialla. Oppivelvollisuusiän loppupuolella maahamme muuttaneet nuoret nostavat haastatteluissa esille ne paikat ja ihmiset, joissa he oppivat kieltä. Vahvan sijan saavat vapaa-aika ja suomalaiset kaverit – tai kavereiden puuttuminen. Nuoret eivät koe koulun kielestä olevan juurikaan hyötyä koulun ulkopuolella. Vapaa-ajalla sen sijaan suomenkieliset kaverit mahdollistavat kielen oppimisen ja erilaiset kielenkäyttötilanteet sekä kielirepertoaarin monipuolistamisen.

Sekä Saara Laakson että Niina Liljan artikkelissa tulee esille, miten tärkeää on päästä kosketuksiin autenttisen kielenkäytön kanssa. Suomea opiskellaan kuitenkin myös paikoissa, joissa kosketus suomen kielen natiivipuhujiin ei ole itsestäänselvyys. Ainoa suomenkielinen kontakti saattaa olla kurssin opettaja. Anu Muhonen ja Heidi Vaarala analysoivat artikkelissaan torontolaisopiskelijoiden palveluoppimisyhteistyötä (*community engaged service learning*) aikoinaan Suomesta Kanadaan työtä etsimään muuttaneiden seniorikansalaisten kanssa. Yhteistyön kautta suomen opiskelijat pääsevät vuorovaikutukseen syntyperäisten suomenkielisten henkilöiden kanssa, mikä mahdollistaa aidot kohtaamiset ja luo puitteet kielen oppimiselle sosiaalisena tapahtumana. Palveluoppimisyhteistyössä nuoret oppivat kielen lisäksi myös kulttuuria.

Uusi kieli ei putkahda kirjasta tai sen eri variantit muodostu luokkahuoneessa vaan kielen oppiminen on laaja sosiaalinen tapahtuma, johon osallistuvat oppijan lisäksi häntä ympäröivät ihmiset – siis oikeastaan me kaikki. Ilman harjoittelumahdollisuutta aidossa ympäristössä kielen oppiminen voi jäädä ulkokohtaiseksi ja sen käyttöarvo vain vähäiseksi. Toivon lukijoillemme antoisia ja avartavia tuokioita näiden kolmen artikkelin ja niiden kautta tutuksi tulevien kielenoppijoiden parissa. Puhutaan heille – suomeksi.

Jyväskylässä 8.11.2018

Lea Nieminen